ШКОЛСКИ ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД

Назив програма: Историја

Предмет: ИСТОРИЈА
Разред: ШЕСТИ
Годишњи фонд часова: 72
Недељни фонд часова: 2

Циљ учења наставног предмета историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Р.б.	Тема	О	У	П	С	Укупно
1.	Основи проучавања прошлости	2	0	1	0	3
2.	Европа и Средоземље у раном средњем веку	6	2	3	1	12
3.	Срби и остали Словени у раном средњем веку	4	2	2	1	9
4.	Европа и Средоземље у позном средњем веку	4	2	2	0	8
5.	Српске земље у позном средњем веку- доба Немањића	8	3	4	1	16
6.	Срби на крају средњег века	4	2	1	1	8
7.	Европа, свет и Срби у раном новом веку	8	3	4	1	16
	Укупно	36	14	17	5	72

Кључни појмови: феудализам, прединдустријско доба, монархија, градска комуна, Црква, религија, хуманизам и ренесанса, географска открића, научна открића и технички проналасци, сеобе, прожимање цивилизација, индивидуални и колективни идентитети.

ИСХОДИ	НАСТАВНА ТЕМА/ ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
- лоцира одређену временску јединицу на временској ленти - именује периоде		Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови *средњи век*, *нови век*, *прединдустријско доба*, хронолошки и	Компетенција за учење;	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском

прошлости и историјске периоде, наводи граничне догађаје - разврстава историјске изворе према њиховој основној подели - повезује историјске изворе са установама у којима се чувају - користи основне историјске појмове - именује средњи век и нови век и наводи граничне догађаје - користи основне историјске појмове (стари век, средњи век, повеља, житије) - пореди историјске периоде - разврстава историјске изворе према њиховој основној подели и према историјском периоду	Основи проучавања прошлости	просторни оквири). Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални).	Рад са подацима и информацијама; Комуникација	архиву, евентуално виртуелна посета музеју, локалитету... Проналажење примера од стране ученика Коришћење ДАТИН-ог е - уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ; и др.
– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у раном средњем веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава);		Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава,	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама;	Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, историјске карте, историјских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: географија, веронаука, ликовно, музичко,

– сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у раном средњем веку ; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у раном средњем веку ; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у раном средњем веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих	Средоземље и српске земље у раном средњем веку	Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености). Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије II, краљ Михаило, Ћирило и Методије.	Естетичка компетенција; Комуникација	грађанско, српски језик кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, табела, ППТ, питања Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације

цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина раног средњег века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.				и самоевалуације Обележавање Дана словенске писмености
– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у позном средњем веку; – на основу датих примера, изводи закључак о		Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло,	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама;	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења. Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија, ликовно и музичко васпитање, верска настава, грађанско васпитање, кроз интегративну

повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у позном средњем веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних	Средоземље и српске земље у позном средњем веку	Ибн Батута и др). Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, витешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска, о краљу Артуру...). Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин,	Естетичка компетенција; Сарадња; Дигитална компетенција; Комуникација; Одговоран однос према здрављу;	наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје

личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.		Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач.		Савиндан

– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и	Европа, свет и српске земље у раном новом веку	Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...). Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последице). Опште одлике културе раног новог века (основна обележја хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао, промене у свакодневном животу, обичаји и веровања – прогон „вештица”...). Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови). Појава апсолутистичких монархија (промене у државном уређењу, централизација државе, положај владара). Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава	Компетеницијa за учење; Рад са подацима и информацијама; Естетичка компетенција; Дигитална компетенција; Комуниикација; Одговорно учешће у демократском друштву;	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија, ликовно и музичко васпитање, верска настава, грађанско васпитање, кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања

историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.		и друштво). Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета – исламизација, покатоличавање, унијаћење; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина). Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип II Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић.		Коришћење е-уџбеника и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације. Коришћење ресурса локалне историје

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ:

Унутар предмета:

-корелација са градивом петог разреда кроз: обнављања увода у историју (периодизација, рачунање времена, основне временске одреднице- деценија, век, миленијум), обнављање кључних појмова и наставних садржаја који се односе на државно и друштвено уређење у прошлости (робовласничко и феудално друштво, аристократија, демократија, монархија, република, олимпијске игре и сл).

Између предмета:

-српски језик и књижевност – израда домаћих задатака есејског типа, рад са текстом и обрада текста приликом израде презентација, читање и разумевање текста, издвајање кључних речи и најважнијих појмова, корелација са текстовима који се налазе у читанкама (Житије Светог Саве и Светог Симеона, Слобо Љубве деспота Стефана Лазаревића, Живот и прикљученија- Доситеја Обрадовића).

-математика – рад са табелама (нпр. периодизација), рачунање времена у прошлости...

-информатика и рачунарство – примена ИКТ технологија у изради домаћих задатака, прикупљању података и информација, фотографија и видео клипова

-ликовна култура – обнављање и продубљивање градива из историје уметности средњег и новог века (фрескосликарство, архитектура- најпознатије цркве, манастири, тврђаве и дворови; вајарство у средњем веку; слике и кипови из времена хуманизма и ренесансе, најпознатије катедрале, грб и застава кнежевине/краљевине Србије и сл), израда паноа, плаката, цртежа, модела;

-географија – употреба географских и историјских атласа и карти за одређивање распрострањености одређених држава, народа, појава...

-грађанско васпитање- обнављање и продубљивање знања на садржајима који се односе на теорију друштва, рад на појмовима и друштвеним процесима (попут монархија, република, демократија, аристократија, устав и сл).

- верска настава- обнављање и продубљивање основних знања из историје најраспрострањенијих светских религија (хришћанство- православно и католичко, ислам, јудаизам).

- музичко- обнављање и подсећање на поједине личности и теме значајне за историју музике;

- физичко- подсећање на важне догађаје из историје спорта (нпр. спортови који су се упражњавали у средњем веку, витешке игре и сл.).

АКТИВНОСТИ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ	
АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	Дефинише,индетификује именује, репродукује, бира, утврђује, представља, издваја, организује, пише, понавља,прилагођава, тумачи,илуструје, демонстрира, показује, објашњава, препознаје, анализира,формулише,планира, повезује, класификује, процењује, описује, вредмује, бира, поставља питања, игра се....
АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА	Припремање, организовање, читање, објашњавање,разговор, слушање,посматрање, праћење, показивање, подстицање, предвиђање, проверавање, анализирање, закључивање, вредновање, саопштавање, иницирање, вођење,процењивање, одлучивање.

НАЧИН ПРОВЕРЕ ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА

Процес праћења и вредновања ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика.
Инструменти за проверавање остварености прописаних исхода (разговор, посматрање, 15 мин. провера знања, тематске провере знања, тест – годишња провера знања)
Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак и других ученика (различите анкете, скале процене, табеле и сл.)
Примена инструмената прикупљања података и њихово поређење са прописаним исходима.

ПРОЦЕНА ОСТВАРЕНОСТИ СТАНДАРДА

У току школске године биће реализоване две процене остварености стандарда: при крају првог полугодишта и на крају школске године. Ученици ће решавати тестове израђене по стандардима, који ће се састојати од дванаест питања- 6 на основном, 4 на средњем и 2 на напредном нивоу (или са шест питања- 3 основном; 2 на средњем и 1 на напредном нивоу). Ученици ће радити тест подељени у две групе. Резултати ће бити приказани табеларним приказом процене остварености стандарда по нивоима. У тестовима ће преовладавати задаци отвореног типа.

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ

Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика

Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању: 34/2019-177

Шта пратимо		Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета;	процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних задатака.	Оцену одличан (5) добија ученик који: − у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; − лако логички повезује чињенице и појмове; − самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; − решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;	- Формативно оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника -Комисија ученика и наставника	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања +5 Ко не зна одговор -	Свакодневно бележење током године
				Учесталост јављања и распоред јављања по месецима	Пресек стања по тромесечју
		Оцену врло добар (4) добија ученик који: − у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; − самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; − решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;	- Усмено одговарање	Свеобухватност одговора Хронолошка прецизност Сналажење на карти Хоризонтално и вертикално повезивање градива	По потреби, бар једном у полугодишту
			-Редовност доношења домаћег	За три недоношења домаћег -1 у свеску, а након опомене и у дневник	Свакодневно током године праћење/ пресек стања за тромесечје (око 16 часова)
		Оцену добар (3) добија ученик који: − у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; − у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; − већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; − у довољној мери критички расуђује;	Прегледање свески	Уредност Све забележено са часова	На крају наставне године

		Оцену довољан (2) добија ученик који: − знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; − у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; − понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује;	- Писане провере Ученици дају самопроцену оцене	Бодовање: 40-54%-2 55-69%-3 70-84%-4 85-100%-5	Након сваке теме, 4 пута годишње, по две по полугодишту и две 15-минутне провере
			- Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)	Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (пано, табела...)	По потреби
		Недовољан (1) добија ученик који: − знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; − не изводи закључке који се заснивају на подацима; − критички не расуђује;	- Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)	Прва три пара која ураде добијају +5 Остали који успешно ураде + Ометају друге и не раде задато -	По потреби
			-Сналажење на карти	За показаних 5 појмова -5 за 45 секунди За 4 -4 3-3 2-2 1-1	На крају школске године

Ангажовање ученика у настави.	одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	– показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања (5)	Вођење евиденције од стране наставника о: -Јављању на часовима (учесталост и активност по месецима) -Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти) -Учешћу на такмичењима -Посета културно-историјским институцијама и догађајима, Данима сећања, обележавању важних датума -Несебичном пружању помоћи другим ученицима -Израда паноа, ППТ, различитих врста излагања -Пројектне активности	-Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано -Учесталост јављања и активност по месецима -Учествује и израђује самостално или у сарадњи са другима продукте рада -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација,...) -Спреман је да помогне другима -Иницијатива и квалитет продукта - Сећање на важне догађаје - иницира и учествује	-Пресек стања по тромесечјима

редни број теме	ТЕМА/ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ
I	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	ИС.1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице ИС.1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости ИС.1.1.5. уме да одреди ком историјском периоду припадају важне године из прошлости ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације
II	СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда ИС.2.2.1. уме да закључи о ком догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора ИС.2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора ИС 3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости
III	СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда ИС.2.2.1. уме да закључи о ком догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора ИС.2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора

		ИС 3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости
IV	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ	ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС 2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје ИС 2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен) ИС 3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА:

Ученици ће бити укључени у реализацију овог вида наставе у оквиру већег броја предмета.

Садржај програма	**Број часова**	**Активности ученика**	**Активности наставника**	**Начин и поступци остваривања**	**Циљеви и задаци садржаја програма**
Живот и дело Светог Саве	6	Предлажу задатке, деле се у групе, организују поделу посла унутар групе, организују истраживачки део посла, прикупљају и обрађују податке, праве паное, презентације, анкете и чек листе,	Предлаже тему, координира рад група, осигурава поштовање временских оквира, усмерава рад ученика, саветује, проверава тачност, процењује	1. дијалошка 2. демонстративна 3. илустративна	Усвајање градива у већем обиму Боље разумевање градива Повезивање теоријских знања са практичним искуствима Примена стечених
Време				**Међупредметно**	

реализације: Последња недеља јануара- у оквиру Савиндана 27. јануар		презентују радове, процењују рад групе, процењују рад других група.	успешност рада групе, прати и оцењује активности ученика.	**повезивање (корелација)** У извођење програма биће укључени наставници из неколико предмета: историја, српски, веронаука, географија, ликовно.	знања у решавању свакодневних ситуација Повезивање градива различитих предмета у решавањеу постављених задата Неговање тимског духа и сарадње

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка, као и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

ДОПУНСКИ РАД:
Планирани број часова: 9

Циљ допунске наставе: допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова, као и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива.

Допунска настава се планира на основу праћења постигнућа ученика. Планови у прилогу су засновани на искуству наставника (у вези са темама у којима је претходних година ученицима била потребна додатна подршка). Исти су подложни корекцији.

Садржаји програма	Број часова	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступци остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Основи проучавања прошлости	2	Слушају, питају	– подстиче на усвајање знања – мотивише за рад – методе рада прилагођава карактеристикама и способностима ученика	– дијалошка – демонстративна	Боље разумевање
Европа и Средоземље у раном средњем веку	1	Слушају, питају, упоређују	– подстиче на усвајање знања – мотивише за рад – методе рада прилагођава карактеристикама и способностима ученика	– дијалошка – демонстративна – илустративна	Боље разумевање и уочавање
Срби и остали Словени у раном средњем веку	1	Слушају, питају, упоређују	– подстиче на усвајање знања – мотивише за рад – методе рада прилагођава карактеристикама и способностима ученика	– дијалошка – демонстративна – илустративна	Боље разумевање и уочавање
Европа и Средоземље у позном средњем веку	1	Слушају, питају	– подстиче на усвајање знања – мотивише за рад – методе рада прилагођава карактеристикама и способностима ученика	– дијалошка – демонстративна – илустративна	Боље разумевање и уочавање
Српске земље у позном средњем веку- доба Немањића	2	Слушају, питају, упоређују	– подстиче на усвајање знања – мотивише за рад – методе рада прилагођава карактеристикама и способностима ученика	– дијалошка – демонстративна -илустративна	Боље разумевање и уочавање
Срби на крају средњег века	1	Слушају, питају, упоређују	– подстиче на усвајање знања – мотивише за рад – методе рада прилагођава карактеристикама и способностима ученика	– дијалошка – демонстративна - илустративна	Боље разумевање и уочавање
Европа, свет и Срби у раном новом веку	1	Слушају, питају	– подстиче на усвајање знања – мотивише за рад – методе рада прилагођава карактеристикама и способностима ученика	– дијалошка – демонстративна – илустративна	Боље разумевање и уочавање

ДОДАТНИ РАД:
Планирани број часова: 9
Циљ додатне наставе: додатни рад се организује за напредније ученике, тј. оне који желе да прошире своја знања из историје.
Додатна настава се планира на основу праћења постигнућа ученика. Планови у прилогу су засновани на искуству наставника (у вези са темама у којима је претходних година ученицима био потребан додатни рад). Исти су подложни корекцији.
Глобални план додатног рада из историје у седмом разреду:

Садржаји програма	Број часова	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступци остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Основи проучавања прошлости	1	Активно слушају, питају, упоређују, истражују, закључују	– подстиче на истраживачки рад, буди радозналост – методе рада прилагођава ученицима који показују интересовање за усвајање знања у већем обиму – мотивише ученике за учешће на такмичењима	– дијалошка – демонстративна – илустративна	Усвајање знања у већем обиму
Европа и Средоземље у раном средњем веку	1	Активно слушају, питају, упоређују, истражују, закључују	– подстиче на истраживачки рад, буди радозналост – методе рада прилагођава ученицима који показују интересовање за усвајање знања у већем обиму – мотивише ученике за учешће на такмичењима	– дијалошка – демонстративна – илустративна	Усвајање знања у већем обиму

Срби и остали Словени у раном средњем веку	2	Активно слушају, питају, упоређују, израђују реферате	– подстиче на истраживачки рад, буди радозналост – методе рада прилагођава ученицима који показују интересовање за усвајање знања у већем обиму – мотивише ученике за учешће на такмичењима	– дијалошка – демонстративна – илустративна	Усвајање знања у већем обиму
Европа и Средоземље у позном средњем веку	1	Активно слушају, питају, упоређују, израђују реферате	– подстиче на истраживачки рад, буди радозналост – методе рада прилагођава ученицима који показују интересовање за усвајање знања у већем обиму – мотивише ученике за учешће на такмичењима	– дијалошка – демонстративна – илустративна	Усвајање знања у већем обиму
Српске земље у позном средњем веку- доба Немањића	2	Активно слушају, питају, упоређују, истражују, закључују	– подстиче на истраживачки рад, буди радозналост – методе рада прилагођава ученицима који показују интересовање за усвајање знања у већем обиму – мотивише ученике за учешће на такмичењима	– дијалошка – демонстративна – илустративна	Усвајање знања у већем обиму
Срби на крају средњег века	1	Активно слушају, питају, упоређују, израђују реферате	– подстиче на истраживачки рад, буди радозналост – методе рада прилагођава ученицима који показују интересовање за усвајање знања у већем обиму – мотивише ученике за учешће на такмичењима	– дијалошка – демонстративна – илустративна	Усвајање знања у већем обиму
Европа, свет и Срби у раном новом веку	1	Активно слушају, питају, упоређују, израђују реферате	– подстиче на истраживачки рад, буди радозналост – методе рада прилагођава ученицима који показују интересовање за усвајање знања у већем обиму – мотивише ученике за учешће на такмичењима	– дијалошка – демонстративна – илустративна	Усвајање знања у већем обиму

ИСТОРИЈСКА СЕКЦИЈА:
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

ЦИЉ И ЗАДАЦИ:
-Проширење знања из историје
-Развијање међусобне сарадње и корелације између предмета
-Упознавање историјских знаменитости нашег града и околине
-Развијање и неговање другарства, креативности, тимског рада, стицање добрих навика и естетских вредности

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
- Историјске радионице;
- Коришћењем савремених наставних средстава путем презентација ;
- Израда тематских историјских паноа;
- Приказивање дечјих радова кроз изложбе на задате теме из историје

МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ СА НАСТАВНИМ ПРЕДМЕТИМА: географија, српски језик и ликовна култура.

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ : СЕПТЕМБАР – ЈУН

АКТИВНОСТИ:
- Уређење учионица и кабинета (одељенске заједнице, одељенски старешина)
- Одржавање тематских изложби у школи (ученици, наставници)
- Посете музеју, архиву, изложбама...(ученици, наставници)
- Уређење одељенских паноа (наставници, ученици)
- Учешће у пројектима и конкурсима
- Сарадња са другим школама
- Сарадња са институцијама локалне самоуправе

ПРОГРАМ РАДА ИСТОРИЈСКЕ СЕКЦИЈЕ

Садржаји програма	Број часова	Начин реализације програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду
Договор о будућем раду, термину...	1	Упознавање и договор о раду историјке секције	Слушање, сугестије, предлози
Уређење кабинета	2	Развијање међусобне сарадње и уређење простора за рад	Чишћење, уређење, осмишљавање и оплемењивање простора за рад
Израда тематских карата, паноа, зидних новина, анализа историјских карата	4	Проширивање постојећих и усвајање нових знања Развијање креативности и сарадничког односа кроз заједничко осмишљавање паноа и прикупљање материјала Извлачење закључака уз помоћ историјске карте, скице, шеме, графикона Међупредметно повезивање, корелација са екскурзијама и актуелним годишњицама и датумима	Прикупљање материјала, осмишљавање, цртање, писање, израда, излагање
Израда семинарских радова, есеја, кратких сентенци на одређену тему	4	Самостално проналажење адекватних садржаја Презентација истих Анализа изложеног-критичко и самокритичко сагледавање	Прикупљање материјала Излагање материјала, Писање рада на одређену тему
Посете изложбама, културним институцијама	6	Упознавање са културним институцијама града, неговање локал-патриотизма и знања везаних за локалну историју, стицање навика обиласка и чувања културно-историјских објеката, организовањем посета одговарајућим изложбама и садржајима и учешћем у њиховом очувању и поштовању	Разговор, анализа, размена утисака, посете, учешће у манифестацијама
Припрема и учешће на такмичењима	18	Проширивање знања из историје Представљање школе на такмичењима	Решавање тестова, питања, разговор
Занимљива историја	1	Повећање заинтересованости за активности из историје	Квизови, асоцијације, гледање цд-ова и Двд-ијева
	36		